

ЗНАЧЕННЯ АКЦІЇ «МАЙБУТНЄ ЛІСУ У ТВОЇХ РУКАХ» ДЛЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОСВІТНИЦТВА ТА ВИХОВАННЯ

Щоб привернути увагу громадськості та молоді до такого важливого та відповідального процесу, як створення лісів, навесні вже не один рік поспіль під егідою Державного агентства лісових ресурсів України проводиться Всеукраїнська акція «Майбутнє лісу у твоїх руках». Цього року вона стартувала у Міжнародний день лісів – 21 березня. Протягом місяця, аж до 21 квітня (Дня довкілля в Україні) було проведено заходи з весняної посадки лісу із залученням учнівської та студентської молоді, представників громадських організацій та органів влади, засобів масової інформації, а також усіх тих, в кого є бажання особисто взяти участь у створенні лісів.

Саме тому подібні акції мають чимале значення для екологічного просвітництва та виховання, особливо враховуючи те, що в рамках проведення акції до її реалізації були залучені учасники в усіх областях України. Всеукраїнський масштаб та регулярність проведення є підставою вважати, що такі заходи є дієвими у проведенні як екологічного просвітництва так і екологічного виховання.

Екологічне виховання - це цілеспрямований вплив на особистість на всіх етапах її життя за допомогою розгорнутої системи засобів та методів, що має на меті формування екологічної свідомості, екологічної культури, екологічної поведінки, екологічної відповідальності.

Одним з найважливіших завдань екологічного виховання є формування у природокористувачів, кожного громадянина і у суспільства в цілому стійких установок на раціональне природокористування, вміння бачити за вирішенням окремих проблем віддалені екологічні наслідки втручання в природні процеси, почуття відповідальності перед нинішніми та майбутніми поколіннями за вплив власних дій на здатність природи бути середовищем існування людини.

Екологічне виховання - це неперервний процес

навчання, виховання, самоосвіти, накопичення досвіду і розвитку особистості, спрямований на формування ціннісних орієнтацій, норм поведінки і спеціальних знань щодо збереження навколишнього середовища і природокористування, реалізованих в екологічно грамотній діяльності.

Дуже важливим для розуміння специфіки екологічного виховання є теза про те, що воно не повинно виступати лише системою заборон на ті чи інші дії. Крім закликів, що природу слід любити і берегти, необхідно вчитися грамотному і професійно-комплексному природокористуванню.

При детальнішому розгляді в процесі екологічного виховання можна виділити три відносно самостійних, як за методами так і за цілями, складових: екологічне просвітництво, екологічна освіта та власне екологічне виховання. Вони являють собою певні етапи в процесі неперервного екологічного виховання в широкому розумінні.

Екологічне просвітництво - це перший ступінь в екологічному вихованні. Воно покликане сформувати перші, елементарні знання про особливості взаємовідносин суспільства та природи, про придатність оточуючого середовища для проживання людини, про вплив людської виробничої діяльності на оточуючий світ. Екологічне просвітництво покликане формувати базові світоглядні установки і побутовий рівень екологічної свідомості. Хоча на цьому рівні знання про взаємовідносини суспільства та природи мають, як правило, ч уривчастий, несистематизований характер, можуть бути логічно неузгодженими і навіть суперечливими, без його наявності неможливо приступати до формування екологічно культурної людини [2].

У 1977 р. Всесвітня міжурядова конференція з проблем природоохоронного просвітництва, що проходила в Тбілісі, визначила основні принципи природоохоронного просвітництва:

1) виходити з багатоманітності завдань в області охорони оточуючого середовища, враховуючи економічні, санітарно-оздоровчі, гуманістичні, естетичні та патріотичні мотиви природоохоронної роботи;

2) здійснювати взаємодоповненість та наступність різних рівнів природоохоронного просвітництва, передбачаючи

просвітництво та освіту всіх вікових та соціальних груп населення, кожної особистості протягом усього їх життя;

3) тісно пов'язувати просвітництво в області оточуючого середовища з конкретними природоохоронними завданнями регіону, краю, населеного пункту, підприємства та організації;

4) стимулювати активність кожного громадянина остільки, оскільки вирішення завдань охорони природи неможливе без участі широких верств населення;

5) підвищити освіченість в області охорони природи з тим, щоб вона випереджала прогнозоване збільшення експлуатації природних ресурсів та зміни в оточуючому середовищі, в результаті чого спеціалісти могли б передбачати появу небажаних ситуацій в природі [1].

Екологічне просвітництво історично пройшло кілька етапів. Перший з них взяв свій початок після закінчення Другої світової війни. Саме тоді, у 1948 р. виникла нова організація – МСОП (Міжнародний союз охорони природи та природних ресурсів). Однією з основних його завдань стало поширення знань про природу, відновлення і збереження її багатств, тобто екологічне просвітництво населення. У статуті МСОП з цього питання зазначено, що Союз заохочує і рекомендує будь-які міжнародні та національні заходи, які сприяють збереженню природи у всіх частинах світу і у всіх середовищах (воді, ґрунті та в лісах). При цьому МСОП ставить своєю метою поширювати новітні технічні й наукові досягнення в області охорони навколишнього середовища, а також використовувати і широко поширювати великі програми пропаганди та екологічної просвіти населення, щоб громадську думку глибоко усвідомив ідею необхідності захисту природи. Вже до 70-м рокам минулого століття подібна діяльність почала охоплювати не тільки розвинені, але і інші країни.

Другий етап в екологічній освіті та просвітництві населення почався після того, як такими організаціями, як ЮНЕП і ЮНЕСКО, була затверджена міжнародна програма, яка передбачає розвиток системи отримання знань у сфері навколишнього середовища. Сталося це в середині 1970-х.

Третій етап впровадження в маси екологічної культури і освіти бере свій початок у 1980-х рр. У цей час ідея

безперервного загального природоохоронного освіти все більш активно почала проникати у свідомість різних верств населення. При цьому вона стала поширюватися в країнах, де ще зовсім недавно до освіти в цій області ставилися досить скептично, вважаючи, що проблеми охорони природи існують лише в країнах з високим рівнем економіки.

Основні завдання екологічного просвітництва укладені в зосередженні населення на практичних проблемах. Крім цього, вони покликані допомогти усвідомити цінність навколишнього середовища, здійснювати сприяння колективним добробутом, приділяючи основну увагу на проблемі виживання людей.

Натомісць, результатом екологічного виховання має бути сформована екологічна культура людини, що характеризується різнобічними глибокими знаннями про навколишнє середовище (природне та соціальне), наявністю світоглядних ціннісних орієнтацій щодо природи, екологічним стилем мислення і відповідальним ставленням до природи та свого здоров'я, набуттям умінь і досвіду вирішення екологічних проблем (насамперед на місцевому та локальному рівнях), безпосередньою участю у природоохоронній роботі, передбаченням можливих негативних наслідків природоперетворювальної діяльності людини.

Саме просвітницько-виховне значення мали заходи в межах анонсованої акції, що відбулись в усіх регіонах України, включаючи і природоохоронні організації та заповідні об'єкти, що було широко висвітлено засобами масової інформації. Зокрема:

1. Упродовж місяця в усіх лісгоспах Черкаської області проводили весняну посадку лісу із залученням учнівської та студентської молоді, представників громадських організацій, органів влади та місцевого самоврядування, засобів масової інформації, а також усіх тих, в кого було бажання особисто взяти участь у створенні лісів.

Крім головного заходу акції – посадки дерев, лісгоспи запланували проведення широкої роз'яснювальної роботи серед молоді щодо важливості збереження та примноження зеленого багатства нашого краю. Лісівниками будуть проведені лекції в школах, практичні заняття із членами шкільних лісництв,

перегляд тематичних відеофільмів про значення лісів у життєдіяльності людини, організовані походи школярів в лісництва та лісові розсадники, природничі конкурси та багато іншого.

2. Акція «Майбутнє лісу у твоїх руках» на Закарпатті стартувала 21 березня.. Її мета – залучити шкільну молодь до створення та відновлення лісових насаджень, щоб виховати бережливе ставлення до лісу. Також лісівники прагнули надати широкого громадського резонансу проблемі збереження лісових насаджень та формуванню позитивного іміджу роботи працівників лісу. Тому до участі в акції було запрошено керівників органів місцевого самоврядування, депутатів, представників громадських організацій, ветеранів лісового господарства та представників медіа-простору.

У кожному з лісових підприємств управління громадськість активно долучилася до посадки лісу. Садили дерева сіянцями, вирощеними в розсадниках самих підприємств. Головною лісовідновлюючою породою стала сосна звичайна. Також висаджували модрина, бук, ялину європейську або смереку, ялицю білу, клен-явір, дуб скельний, дуб та піхту.

Начальник Закарпатського обласного управління лісового та мисливського господарства Валерій Мурга зазначив, що всі лісгоспи під час проведення акції спрацювали дуже дружно. Вони активно залучали школярів, громадськість, політиків до проведення посадкової кампанії. «Якщо дитина посадить хоча б одне дерево в своєму житті, то вона все життя буде пам'ятати про цей захід – як вона тримала у своїй руці сіянець, з якого виросте крилатий дуб-велетень чи струнка сосна, – говорить Валерій Мурга. – Ця акція надає дитині можливість посадити своє дерево».

Також надзвичайно важливо те, що до акції долучаюлися представники громадськості та влади. Таким чином ми прагнемо захистити наші ліси від «чорних лісорубів». Посаджені учасниками акції дерева стали живим посланням майбутнім поколінням закарпатців. Від усього колективу лісового господарства області висловлює величезну подяку всім, хто підтримав цю ініціативу і взяв участь в акції, вніс свій посильний внесок у святу і благородну справу – збереження і

примноження лісових багатств краю. Взагалі радує те, що з кожним роком акція набирає все більшого масштабу й вже стала своєрідною традицією серед закарпатців», – говорив начальник лісового та мисливського господарства Закарпаття Валерій Мурга.

В рамках акції «Майбутнє лісу у твоїх руках» було проведено озеленення шкільних подвір'їв, оновлено ліси, які постраждали від вітровалів, посухи та шкідників. В цілому акція «Майбутнє лісу у твоїх руках» викликала широкий позитивний резонанс в суспільстві, лісівники ще раз нагадали жителям нашої республіки про те, що ліс – цієї дійсно національне багатство Срібної землі, і ми його повинні зберегти для майбутніх поколінь.

12 квітня в Микулинецькому лісництві державного підприємства «Тернопільське лісове господарство» за участі працівників лісництва й лісгоспу, обласного управління лісового та мисливського господарства під керівництвом начальника Олега Яремка та студентів кафедри геоєкології Тернопільського національного педагогічного університету ім. В.Гнатюка відбулося відновлення лісової ділянки лісництва в рамках акції "Майбутнє лісу в твоїх руках". Пів гектара лісу, а це 2500 саджанців горіха чорного, висаджували 20 студентів 1, 2 і 3-го курсів спеціальності "Екологія" під керівництвом та за безпосередньої активної участі викладачів та аспіранта кафедри геоєкології та методики навчання екологічних дисциплін.

Технологію висадки, видове різноманіття лісів Тернопільщини та особливості роботи в лісгоспах студенти почули від провідних лісівників області. Такий захід має важливе виховне та освітнє та, особливо, практичне значення, адже теоретично процес лісорозведення студенти вивчають у стінах аудиторій, а можливість реалізувати цей процес власними зусиллями сприяє закріпленню вивченого матеріалу. Начальник управління Олег Яремко подякував студентству за участь в акції та висловив сподівання на подальшу співпрацю.

Таким чином, на конкретних прикладах показано, що завдання екологічного просвітництва та виховання полягають у формуванні екологічних знань, вихованні любові до природи, прагненні берегти, примножувати її, формуванні вміннь і

навичок діяльності у навколишньому середовищі.

Література:

1. Материали Межправительственной конференции по образованию в области окружающей среды. -Тбилиси, 1977. -96с.
2. О.А. Васюта, С.І. Васюта, Г.Г. Філіпчук. Екологія і політика. У 2-х томах. Чернівці. – „Зелена Буковина”. – 1998. – Т. 1. – 124 с..

І.Р. Кузик, аспірант

**ДИНАМІКА ЗМІНИ ПЛОЩ ЗЕЛЕНИХ НАСАДЖЕНЬ
ЛІСОПАРКОВОЇ ЧАСТИНИ КОМПЛЕКСНОЇ ЗЕЛЕНОЇ
ЗОНИ МІСТА ТЕРНОПОЛЯ**

Під зеленими насадженнями міста розуміють деревну, чагарникову, квіткову і трав'янисту рослинність природного і штучного походження на визначеній території населеного пункту [5].

Щодо тлумачення поняття «зелена зона міста», то тут існує кілька варіантів. У більш широкому тлумаченні, зелені зони (agreespace, anurbangreenzone) – це система територій із зеленими насадженнями та незабудованими відкритими просторами (anopenspace) в межах міста або приміської зони, що мають (реальне чи потенційне) екологічне, економічно-господарське, рекреаційне та естетичне значення.

Однак існує категорія **комплексна зелена зона міста (КЗЗМ)** як єдина система озелених, обводнених, вкритих рослинним покривом територій міста і приміської зони, яка формує єдину систему взаємопов'язаних елементів ландшафту міста (містечка, групи міських населених місць) і прилеглого району, що забезпечує комплексне вирішення питань озеленення й обводнення території, охорони природи й рекреації і спрямована на поліпшення праці, побуту та відпочинку громадян [3].

За функціональним призначенням зелені насадження КЗЗМ поділяються на три основні групи: 1) *загального користування* (приміські лісопарки, міські парки культури й відпочинку, районні парки, міські сади, сквери, бульвари, алеї); 2) *обмеженого користування* (зелені насадження на територіях мікрорайонів і